

No: 1845 – Mahreç İşareti

GAZİANTEP YEMENİSİ / ANTEP YEMENİSİ

Tescil Ettiren

GAZİANTEP'İ GELİŞTİRME VAKFI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 18.07.2024 tarihinden itibaren korunmak üzere 21.04.2026 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1845
Tescil Tarihi	: 21.04.2026
Başvuru No	: C2024/000193
Başvuru Tarihi	: 18.07.2024
Coğrafi İşaretin Adı	: Gaziantep Yemenisi / Antep Yemenisi
Ürün / Ürün Grubu	: Yemeni / Halılar, kilimler ve dokumalar dışında kalan el sanatı ürünleri
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Gaziantep'i Geliştirme Vakfı
Tescil Ettirenin Adresi	: İncili Pınar Mah. 36004. Cad. No:6 Şehitkâmil GAZİANTEP
Coğrafi Sınır	: Gaziantep ili
Kullanım Biçimi	: Gaziantep Yemenisi / Antep Yemenisi ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Gaziantep Yemenisi / Antep Yemenisi ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur. Aşağıda yer alan logo isteğe bağlı olarak kullanılabilir.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Gaziantep Yemenisi / Antep Yemenisi; dış yüzeyi deriden, tabanı köseleden dikilerek hazırlanan topuksuz (ökçesiz) ayakkabıdır. Kullanıldığında ayakta terleme veya kokuya neden olmaz. Hafif ve topuksuz yapısı ile ayak parmaklarını korumaya uygun şekilde üretilir.

Üretimde; tabaklanmış, işlenmiş ve renklendirilmiş doğal deriler kullanılır. Halebi, Merkup, Burnu Sivri, Kulaklı (kulağı uzun) ve Kulaksız gibi çeşitleri bulunmakta olup renklerine göre Siyah Yemeni (Siyah Yemeni ve Merkup), Annubi (Mor) ve Gül Şeftali (Kırmızı) gibi isimlerle adlandırılırlar. Yemeniler numaralı olarak üretilir.

Gaziantep Yemenisi / Antep Yemenisi; gön ve yüz olmak üzere iki kısımdan oluşur. Gön, manda ve sığır derisinden yapılmış olup, yere gelen kısım ile bunun üzerinde yapıştırılan iç tabandan oluşur. Yüz, astar ve yüz derisinin birbirine yapıştırıldığı bölümdür. Taban ile yüzünün birleştiği hat, pamuk ipliğiyle el dikişi yapılarak üretilir.

Antep 131 nolu Şer'iyeye Sicili'nin Hicri 1182-1196 (M.1769-1782) kayıtlarında Antep'te yemeninin satışı ve parasal miktarı yazılıdır.

Antep 131 nolu Şer'iyeye Sicilinde (Antep) A'yamı Es-Seyyid El-Hac Mehmed Ağa Bin Es-Seyyid Battal Ağa'nın Tereke kayıtlarında ve 17 Mart 1771 tarihi ile 4 Ekim 1771 tarihinde yapılan iki ayrı sayımda bir çift yemeninin de kaydı bulunmaktadır.

1963 yılında yayınlanan Gaziantep Kültür Dergisi'nde Cemil Cahit Güzelbey'in "Gaziantep'te Köşkerlik ve Yemeni" adlı yazısında yemeni üretimi hakkında bilgiler yer almaktadır.

Gaziantep Yemenisi / Antep Yemenisi, coğrafi sınırda köklü bir geçmişe sahiptir. Gaziantep ilinin geleneklerinde ve ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu:

Gaziantep Yemenisi / Antep Yemenisi geleneksel yöntemlerle üretilmektedir. Tabaklanıp işlenmiş, çeşitli renklerde ve desende (süet, düz, vs.) deriler ile kösele için tabaklanıp işlenmiş, boyasız ham deriler kullanılır.

Beş farklı hayvan derisi yemeninin yapımında farklı bölümlerinde kullanılır. Tabanı, manda veya sığır derisinden; yüzü sığır veya keçi derisinden; iç astarı, sığır veya koyun derisinden; iç tabanı, sığır derisinden, kenarı (sızı) dana veya oğlak derisinden yapılır.

Yemeni yapılacak yüz derisi, astar derisi, iç taban derisi ile alt taban kösele derisi seçilip aşağıda açıklandığı şekilde üretimi yapılır.

1. Kesici usta tarafından istenilen numara ölçülerinde deriler endaze adı verilen kalıba uygun olarak kesilir.
2. Kesilen yüz derisi, iç astar derisi ile kenar derisi (sızı/biye) saya dikiş makinası ile dikilerek birleştirilir ve kalıba montaj olacak hâle getirilir. Önceden sızı/biye dikişi elde yapılırken kalınlık yapmaması için uzun süredir bu dikiş makine ile çekilir. İsteğe göre arka kısma ayağı dövmemesi için ekstra fortluk konulur.
3. İstenilen numara kalıbı hazırlanır, kalıbın üzerine (tabanına) kesilen iç taban derisi yapıştırılır, sayadan gelen dikilmiş yüz, kalıbı saracak şekilde dişli pense ile gerdirerek çivilenir; çivi ile tutturulan alt deri kenarına yapıştırıcı sürülerek, çivi ile iç taban derisine yapışması sağlanır.
4. Yaklaşık 30-40 dakikada kuruyup yapışan derilerden çiviler çıkarılır.
5. Taban için kesilen kösele deri, rahat dikim yapabilmek için yaklaşık 1 dakika suda bekletilip çıkartılarak bir beze sarılıp nemli kalması sağlanır ve ardından taban derisi yapıştırılır.
6. Taban derisi yapıştırılan yemeninin, dış kenarı düzeltilip temizlenir ve kalıptan çıkarılır.
7. Kalıptan çıkan yemeni dıştan iki iğne ve biz isimli delici ile delinir.
8. Dikim işleminde kolaylık sağlanması açısından dikime başlamadan önce ipliğin deri parçaları arasından daha rahat geçmesi, zamanla çürüyüp kopmaması ve iğneden kaymaması için kullanılacak olan iplik balmumu ile sıvanır. Delinen köselenin aynı anda çapraz olarak iki iğne geçirerek çift dikiş olacak şekilde köşker dikişi yapılır.
9. Tüm işlemler bittikten sonra yemeni tekrar kalıba takılır ve 1 ila 2 gün arasında kurumaması için beklenir.
10. Yemeni kuruduktan sonra kalıptan çıkarılır ve kullanıma hazırdır.
11. İsteğe göre küçük bir ökçe/topuk eklenebilir.
12. İsteğe göre üzeri iplerle çeşitli desenler verilerek işlenebilir.

Bakım, Saklama ve Muhafaza Koşulları

1. Yüzeyledeki toz ve kirden arındırmak için yumuşak bir bez veya deri temizleme fırçası kullanılabilir.
2. Kimyasal temizleyicilerden kaçınılmalıdır. Yumuşak, nemli bir bezle silmek yeterlidir. Daha derin lekeleri temizlemek için özel deri temizleyici ürünleri kullanılabilir.
3. Kimyasal boya ve bakım ürünlerinden kaçınılmalıdır. Derinin çatlamasını önlemek için doğal deri bakım ürünleri kullanılabilir. Boyama için su bazlı likit anilin boyalar veya deri için özel üretilen boyalar kullanılabilir.
4. Yemeni, su temasından (yağıştan ve ıslak zeminden) uzak tutulmalıdır. Derinin suyu çekme özelliğinden dolayı suya maruz kalması halinde formunda bozulmalar oluşabilir. Islandığı takdirde doğal bir şekilde kurumaması beklenmelidir. Doğrudan ısı kaynaklarında kurutulmamalıdır.
5. Direkt güneş ışığından, aşırı soğuktan, aşırı nemden ve rutubetli ortamdan uzak tutulmalı, serin bir yerde muhafaza edilmelidir. Doğal deriden yapıldığı için aşırı sıcaklık deriyi kurutarak çatlamasına neden olabilir, aşırı nem ve rutubet ise derinin çürümmesine ve bozulmasına yol açabilir. Aşırı soğuğa maruz bırakmak derinin kendi nemini kaybetmesine sebep olur.
6. Uzun süre kapalı bir alanda bırakılan yemeniler de hava alamadığı takdirde kötü kokular oluşabilir. Zaman zaman havalandırarak doğal bir şekilde havalanmasını sağlanmalıdır.
7. Kullanılmadığı zamanlarda yemeninin şeklini korumak için içine kâğıt, bez veya ayakkabı kalıbı yerleştirilmelidir. Tozdan ve kirden koruyacak bez bir torba, ayakkabı torbası veya ayakkabı kutusunda saklanmalıdır.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Gaziantep Yemenisi / Antep Yemenisi, coğrafi sınırda köklü bir geçmişe sahiptir. Gaziantep ilinin geleneklerinde ve ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunduğundan, üretim aşamalarının tamamı coğrafi sınırda gerçekleştirilir.

Denetleme:

Denetimler; Gaziantep'i Geliştirme Vakfının koordinatörlüğünde, Gaziantep'i Geliştirme Vakfı, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Nurel-Enver Taner Gaziantep Olgunlaşma Enstitüsünden konusunda uzman birer üye olmak üzere toplam 3 kişiden oluşan denetim mercii'nin bir araya gelmesi ile yılda bir kez, ihtiyaç duyulduğunda ve şikâyet halinde ise her zaman yapılır.

Denetim mercii; malzemelerin uygunluğu, üretim metoduna uygunluğu ve Gaziantep Yemenisi / Antep Yemenisi ibaresi ile mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğunu denetler.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.